

УДК 334.012.64

БАБІЙ Ірина Віталіївна

доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки,
менеджменту та адміністрування,
Хмельницький національний університет
<https://orcid.org/0000-0001-5644-6704>
e-mail: irbabiy115@gmail.com

БАКСАЛОВА Ольга Михайлівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки,
менеджменту та адміністрування
Хмельницький національний університет
<https://orcid.org/0000-0002-5557-2327>
e-mail: baksalovaolha@gmail.com

ОСТАПЧУК Ольга Василівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки,
менеджменту та адміністрування
Хмельницький національний університет
<https://orcid.org/0000-0002-4893-0659>
e-mail: olha.ostapchuk.khnu@gmail.com

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

Метою даної наукової публікації є дослідження стану діяльності малих підприємств та розробка механізму формування їх конкурентної політики в післявоєнний період. Доведено що малі підприємства є драйвером економіки та забезпечують економічний розвиток країни, а отже питання пов'язані з їх розвитком, формуванням конкурентоздатності, підтримкою функціонування є надзвичайно важливими та актуальними. Питання досліджувалося багатьма вченими, а їх погляди та підходи змінювалися під впливом зовнішніх тенденцій, змін в політичній, економічній, екологічній, соціальній сфері тощо. Розглянуто підходи до трактування поняття «конкурентна політика» на рівні держави та на рівні підприємницьких структур. Проаналізовано стан розвитку та діяльності суб'єктів малого бізнесу, структура основних показників діяльності суб'єктів бізнес-середовища, визначені чинники впливу на його розвиток, проведено порівняння показників України в Індексі політики у сфері малого бізнесу, 2020 рік та 2016 рік. Встановлено, що створення спеціальних умов для розвитку малого бізнесу необхідне для залучення внутрішніх мігрантів та повернення тимчасових мігрантів в Україну. Представлено механізм формування конкурентної політики малого підприємництва в післявоєнний період, що є сукупність елементів внутрішнього та зовнішнього середовища, які при успішній взаємодії дозволять сформувати дієву конкурентну політику, досягти ефективності функціонування малого підприємництва та сприяти його розвитку, функціонування, розвитку економіки країни в цілому та створенню робочих місць. Головним чинниками формування конкурентної політики визначено інтелектуальні ресурси, гнучку систему управління, мотивацію та базовий стійкий фактор, який в умовах невизначеності залишається постійним та є опорою для розвитку. Враховано роль стейкхолдерів, як зацікавлених осіб та зазначено важливість наявності безпекового фундаменту. Встановлено, що на державному рівні приймаються рішення направлення на підтримку функціонування господарюючих суб'єктів та розуміють важливість даного сегменту для розвитку економіки в цілому та створенню робочих місць і надання можливості населенню знайти джерела доходів зокрема. Визначені перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: конкурентна політика, конкурентоспроможність, конкурентна перевага, мале підприємництво, державна підтримка, управління, механізм, економіка війни, економічний розвиток.

JEL classification: M11, O32

DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2022.2.123.130>

1. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Малі підприємства є драйвером економіки та забезпечують економічний розвиток країни. Вирішуючи при цьому важливі завдання ринкової економіки, зокрема створення та підтримка здорової конкуренції, удосконалення існуючих виробничих та збутових процесів, залучення іноземних інвестицій та приватного капіталу, а також сприяють створенню робочих місць із забезпеченням джерел доходів для працівників, виробляють товари та надають послуги. Тож зрозуміло, що існування малих підприємств в сучасних умовах, підтримка їх здатності до розвитку, а отже і до конкурентоспроможності є надзвичайно актуальним. Підтримуємо думку науковців, щодо того, що успіхи на економічному фронті значною мірою залежать від спроможності управлінців різних рівнів сформулювати адекватні стратегічні плани та забезпечити ефективність їх практичної реалізації, включаючи своєчасне виконання окреслених прикладних завдань [2]. А надто такий підхід важливий за управління конкурентоспроможністю малих підприємств в період воєнної економіки та післявоєнної.

2. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Питання конкурентної політики, конкурентоздатності, формування конкурентних переваг досліджувалися багатьма вітчизняними вченими. Їх погляди та підходи змінювалися під впливом зовнішніх тенденцій, змін в політичній, економічній, екологічній, соціальній сфері тощо. Висока динамічність таких змін потребувала все більше і більше докорінних змін та перетворень, формування пропозицій та напрямів розвитку малого підприємництва з мінімізацією їх слабких сторін та кризових явищ, але військовий стан країни ще більше поглибив та ускладнив ситуацію з їх

функціонування на ринку. При написанні даної статті, опрацювали як публікації пов'язані з вирішенням піднятого питання у зв'язку з пандемією, так і вже опубліковані наукові праці у період війни. Варто відмітити, роботи таких вчених та практиків як Богдан Т. [1], Бондарчук О.М. [8], Борщевський В. [2], Воржакова Ю. П. [3], Гошовська О. В. [4], Кір'єв І. [7], Красота О. В. [7], Куропась І. [2], Темченко Г.В. [8], Тревого О. І. [4], Кравчик Ю. [10] та інших.

3. ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Тож при великій чисельності публікацій з даного напрямку вважаємо за доцільне поглибити питання формування конкурентної політики малих підприємств в поточних умовах.

4. ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою даної наукової публікації є дослідження стану діяльності малих підприємств та розробка механізму формування їх конкурентної політики в післявоєнний період.

5. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБҐРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Головною умовою функціонування ринкової економіки є конкуренція. Вона спонукає до розвитку, впровадження інноваційних підходів, забезпечує задоволення потреб ринку, дозволяє тримати перевагу у боротьбі за споживача з конкурентом та у підсумку – отримати прибуток. У діяльності підприємств, не залежно від розміру та організаційної форми, докладається багато зусиль для забезпечення зростання показника конкурентоспроможності, що не можливо без зваженої конкурентної політики.

Поняття конкурентної політики вчені розглядають в двох площинах: на рівні підприємства та на державному рівні. Використання поняття на макрорівні є більш розповсюдженим і включає в себе дії держави зі створення для суб'єктів господарювання оптимального конкурентного середовища, що забезпечуватиме їх розвиток і взаємодію.

Більшість науковців поділяють думку, що конкурентна політика за своєю суттю здійснює організаційний вплив на всю діяльність підприємства, а деякі вчені вважають, що конкурентна політика підприємства має відношення лише до формування відносин з конкурентами. Повністю підтримуємо думку Ворожкова Ю.П. [3], що конкурентну політику підприємства слід розуміти як комплекс економічних та організаційно-адміністративних заходів, які надають змогу підприємству ефективно реалізовувати власні конкурентні переваги та забезпечувати високий рівень конкурентоспроможності в умовах існуючого конкурентного середовища, враховуючи цілі та стратегії його розвитку.

Конкурентна політика формується під впливом змін в діяльності підприємницьких структур та в процесі своєї еволюції передбачає розробку та впровадження принципово нових підходів до формування й оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства, розробки та впровадження комплексної системи управління конкурентоспроможністю, вибору конкурентної стратегії на ринку товарів і технологій, скерованих на успішну виробничо-комерційну діяльність, що відповідає рівню мінливості зовнішнього середовища підприємств.

Значна частина особливостей сучасного українського підприємництва і його економіко-тіньової складової кореняться в радянському минулому. У сучасній Україні протягом останніх років становлення малого підприємництва проходило на тлі серйозних соціально-політичних перетворень, вносячи істотний внесок в економічне життя суспільства, а поточний військовий стан ставить під загрозу можливість існування.

Сфера малого підприємництва стає найважливішим елементом господарської системи країни, без якого економіка і суспільство загалом не можуть нормально

існувати і розвиватися. Цьому процесу сприяють позитивні тенденції в системі державної підтримки малого підприємництва, метою яких є загальне поліпшення середовища діяльності суб'єктів малого бізнесу [8, с. 116].

Уряд України усвідомлює необхідність зменшення податкового тягаря на підприємства та оптимізації податкового управління. Крім податкового режиму для підприємств, особливо малого та середнього бізнесу, необхідно передбачати інші напрямки підтримки, зокрема, доступ підприємств до фінансових інструментів, удосконалення банківської системи та високий рівень підготовки фахівців.

В цілому, розвиток національного приватного підприємництва за 25 років незалежності країни можна охарактеризувати як непослідовний та переважно проблемний, але основним незаперечним наслідком є факт існування значного прошарку приватного бізнесу в національній економіці країни.

За статистичними даними, частка суб'єктів мікро та малого підприємництва у 2018 році становила 99,8%, які забезпечували наявність 63% усіх робочих місць в країні та сприяли створенню 49% доданої вартості у бізнесовому сегменті (рис. 1).

Для порівняння, у США на малі фірми припадає 54% усіх зайнятих, 45% усіх активів, 35% чистого прибутку; у країнах ЄС на малих підприємствах працює понад 70% працюючого населення; в Японії на господарські одиниці з числом зайнятих до 300 осіб (це 99,5% усіх підприємств) припадає 78% зайнятих, 51,8% продажів, 56,6% умовно чистої продукції в обробних галузях промисловості. Частка малих підприємств у ВВП США становить 52%, у країнах ЄС – 67%, в Японії – 55%. В Україні понад 90% усіх становлять малі та середні підприємства. Вони забезпечують робочими місцями 6,9 млн. осіб і 60,9% усього обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг).

Варто відзначити наявність великого тіньового сектору в Україні. Станом на 2018 рік МРЕТС оцінював тіньовий сектор на півні 32% від загального ВВП нашої країни. Це спонукає контролюючі органи проводити заходи спрямовані на скорочення кількості випадків неофіційного працевлаштування, прозорість трудових відносин, збільшення податкових надходжень.

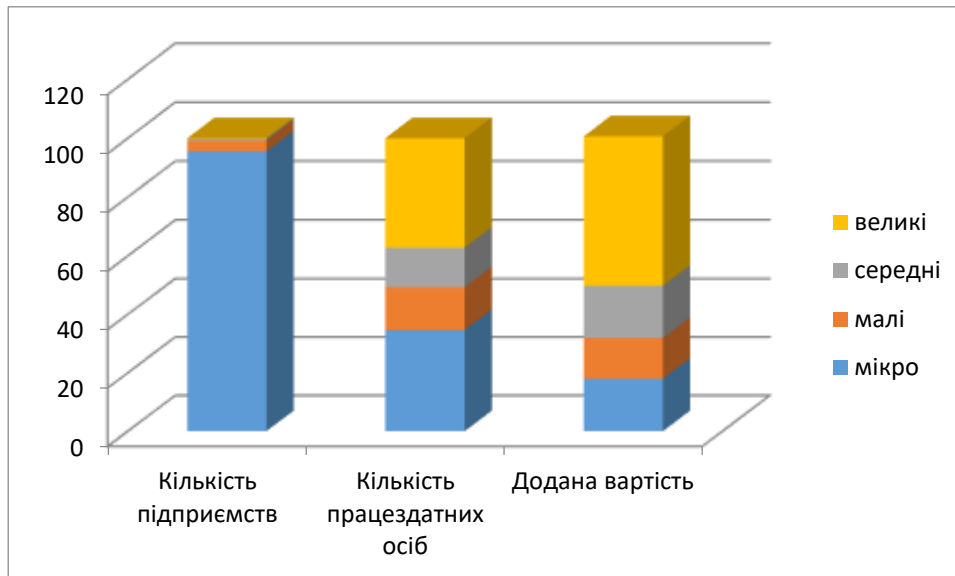

Рис. 1. Структура основних показників суб'єктів бізнес-середовища у 2020 році

Якщо провести порівняння показників України в Індексі політики у сфері малого бізнесу за 2020 рік та 2016 рік, то можемо відмітити зростання основних за основними напрямками, а саме: інституційна та законодавча база, навчання підприємництва, інноваційний підхід в малому бізнесі,

інтернаціоналізація, послуги в розвитку бізнесу, еколого-орієнтована економіка. Інші мають менш помітну позитивну динаміку. Є й напрямки що погіршилися. Це умови діяльності (індекс знизився на 0,26), стандарти і технічні норми (знизився на 0,79).

Таблиця 1

Порівняння показників України в Індексі політики у сфері малого бізнесу, 2020 рік та 2016 рік

Напрямок	2016 рік	2020 рік	Зміна, +/-
Інституційна та законодавча база	2,45	3,5	1,05
Умови діяльності	3,81	3,55	-0,26
Банкрутство	2,05	2,56	0,51
Навчання підприємству	2,25	3,98	1,73
Інноваційний підхід в малому бізнесі	2,56	3,19	0,63
Доступ до фінансування	3,22	3,31	0,09
Державні закупівлі	2,73	3,17	0,44
Стандарти і технічні норми	4,34	3,55	-0,79
Інтернаціоналізація	1,63	2,64	1,01
Послуги з розвитку бізнесу	1,84	2,9	1,06
Політика у сфері інноваційної діяльності	1,86	2,28	0,42
Еколого-орієнтована економіка	1,22	2,54	1,32

Тож, загальний вектор державної політики в сфері підтримки малого бізнесу в довоєнний період мав позитивний ефект. Варто відзначити, що ресурси державного фінансування перерозподілялися через програму «Мікрокредитування суб'єктів малого підприємництва». Кошти виділяються на підвищення загального соціально-економічного рівня життя населення країни, розподіляються по галузям, у тому числі на розвиток малого підприємництва, з метою одержання в перспективі мультиплікаційного ефекту

За даними опитування Лабораторії інноваційного розвитку ПРООН для

підприємців в Україні однією з найбільш проблем залишається доступність фінансових ресурсів.

Обмеження пов'язані з пандемією Covid-19 спричинило припинення роботи 29% опитаних власників бізнесу, якими були мікро та малі підприємства. Великий та середній бізнес переважно продовжували свою підприємницьку діяльність без обмежень [1]. Щодо можливості відновлення бізнесу та рівню доходів до довоєнного рівня, то трохи більше половини (57,2%) допускають такий сценарій. Інші або не готові робити прогнози на післявоєнний час, або не мають змоги відновитися взагалі. Більшість з тих компаній

(29,1%), хто допускає ймовірність швидкого відновлення обсягів своєї комерційної діяльності до довоєнного рівня, озвучують можливість зробити це протягом 3-6 місяців. Кожна п'ята компанія (19,4%) припускає, що на відновлення знадобиться приблизно рік [9].

Створення спеціальних умов для розвитку малого бізнесу необхідне для залучення внутрішніх мігрантів та повернення тимчасових мігрантів в Україну. За оцінками ООН [6], від початку війни понад 4 млн. громадян виїхали за межі України. Виїзд громадян країни за кордон, у тому числі дітей шкільного віку та жінок працездатного віку, внутрішня міграція та перереєстрація бізнесів у інших державах створюють ризики для подальшого розвитку економіки, яким варто запобігати шляхом створення умов для їх повернення та адаптації в Україні. Забезпечення житлом, базовими державними послугами, а головне – робочими місцями у т.ч. через підтримку малого бізнесу – є факторами, як сприятливо впливатимуть на перерозподіл людського капіталу в межах та за межами країни [4].

Головною проблемою на шляху до розвитку чи підтримки свого існування суб'єктів малого бізнесу є фінансове забезпечення. Незважаючи на високу невизначеність та динамічність умов зовнішнього середовища варто здійснювати планування діяльності та, на нашу думку, деталізувати плани за декількома сценаріями розвитку подій. Наприклад: оптимістичний та песимістичний сценарій.

Що стосується загальних перспектив розвитку малого бізнесу в Україні, то, звичайно, першочерговим та головним є вдосконалення законодавчої та нормативної бази з метою створення сприятливих умов для розвитку суб'єктів підприємницької діяльності та всебічна державна підтримка та сприяння у функціонуванні бізнес-структур з використанням пільгового кредитування, спрощеної системи оподаткування тощо та підтримки впровадження інноваційних методів забезпечення функціонування бізнесу. Наприклад, толінг, тобто виробництво продукції на давальницькій сировині, що поєднує елементи внутрішньої організації й оптимізації управління і елементи адаптації до зовнішнього середовища.

Поточна ситуація зі значним порушенням макроекономічної стабільності потребує докладання значних зусиль та може бути використана по різному і ті суб'єкти, що будуть ефективно використовувати управлінські інструменти при формуванні конкурентної політики зможуть вижити та створити переваги по відношенню до конкурентів у довгостроковій перспективі.

Одним з таких напрямів є опанування е-ринку. З кожним роком зростає кількість підприємств в різних країнах світу які розуміють переваги електронної комерції. Вони запроваджують відповідні інструменти в основний вид діяльності, або використовують як додатковий спосіб розширення клієнтської бази.

Доцільним є експериментальний підхід, що передбачає зміну сталих форм ведення бізнесу, потребу вдаватися до нестандартних рішень і підходів та генерувати нові ідеї, вкладати кошти в розвиток освіти та науки, щоб молоде покоління зміло реалізувати креативні рішення. Малому підприємству в Україні необхідно спиратися на знання і компетентність кожного працівника, рівень його освіти, базу необхідних навичок для ухвалення інноваційних рішень і використання можливостей для росту [7]. Тож, при розробці конкурентної політики малого підприємства потрібно ґрунтуватися на знаннях, досвіді і таланті працівників, їх здатності і прагнення займатися науковими дослідженнями, умінням генерувати та комерціалізувати бізнес-ідеї. А це є базовою конкурентною перевагою, що вигідно виділяє на фоні конкурентів.

На рис. 2 представлено механізм формування конкурентної політики малого підприємства в післявоєнний період, що є сукупність елементів внутрішнього та зовнішнього середовища, які при успішній взаємодії дозволять сформулювати дієву конкурентну політику, досягти ефективності функціонування малого підприємства та сприяти його розвитку, функціонування, розвитку економіки країни в цілому та створенню робочих місць. Головним чинниками формування конкурентної політики визначено інтелектуальні ресурси, гнучку систему управління, мотивацію та базовий стійкий фактор, який в умовах

невизначеності залишається постійним та є опорою для розвитку.

Некорпоративний підхід до діяльності малих підприємств робить необхідним уточнення для зазначених суб'єктів структури правил ринку і їх впливу на прийняття рішення. Вплив навколишнього середовища

доцільно розглядати із застосуванням положень теорії зацікавлених осіб (стейкхолдерів). Концепція дає змогу діагностувати ключових зацікавлених осіб і оцінити їх вплив на реалізовані економічними суб'єктами проекти [8].

Рис. 2 Механізм формування конкурентної політики малого підприємництва

Очевидно, що стійке економічне зростання і розвиток можуть мати місце лише на міцному безпековому фундаменті. Безпека за своєю природою є суспільним благом, що має надаватися державою та міжнародним співтовариством. За відсутності ж цього суспільного блага приватні інвестиції прямуватимуть до нуля, економічна діяльність гальмуватиметься, а безпекові витрати покладатимуться на бізнес, що збільшуватиме витратність економічної діяльності та підриватиме конкурентоспроможність бізнесу [1].

6. ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

Мале підприємництво нашої країни в процесі свого розвитку зіштовхувалося зі складними періодами, проте поточний – найскладніший для нас всіх. На державному рівні приймаються рішення направлення на підтримку функціонування господарюючих суб'єктів та розуміють важливість даного сегменту для розвитку економіки в цілому та створенню робочих місць і надання можливості населенню знайти джерела

доходів зокрема. Конкурентна політика малого підприємництва є організаційним фактором та формує раціональний підхід до використання інтелектуальних можливостей працівників, доступних ресурсів та можливостей зовнішнього середовища. Запропонований механізм формування конкурентної політики малого

підприємництва можливий при наявності позитивної безпекової ситуації. Питання, підняте в даній публікації потребує подальшого системного глибоко дослідження зокрема в напрямку управління інтелектуальними ресурсами підприємств, як конкурентної переваги.

Література

1. Богдан Т. Відбудова економіки: напрямки, важелі, інститути. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/25/686208/>
2. Борщевський В., Куропась І., Микита О. Економіка війни та повоєнний економічний розвиток України: проблеми, пріоритети, завдання. URL: <https://cutt.ly/QK3HpzU>
3. Воржакова Ю. П. Формування конкурентної політики поліграфічних підприємств: навч. посібник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-ва «Політехніка», 2021. 254 с
4. Гошовська О. В., Тревого О. І. Механізми публічного управління для відновлення військової економіки. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 38. URL: <https://cutt.ly/IK8yioi>
5. Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва : статистичний збірник. Київ: Державна служба статистики України, 2020. 364 с. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Економіка України під час війни: оперативна оцінка, квітень 2022. Центр економічної стратегії. URL: <https://ces.org.ua>
7. Красота О. В., Кір'єв І. С. Особливості розвитку малого підприємництва в умовах порушення макроекономічної стабільності. *Ефективна економіка*. №2. 2021. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2021/100.pdf
8. Темченко Г.В., Бондарчук О.М., Астаф'єва К.О. Маркетингова діяльність як спосіб підвищення конкурентоспроможності малих підприємств. *Інфраструктура ринку*. 2021. Випуск 52. С.115-119.
9. Українські підприємці планують змінювати ринки збуту, у пріоритеті – ЄС. URL: <https://cutt.ly/UK8ytsl>
10. Savin S., Kravchuk Y., Dzhhereliuk Y., Dyagileva O., Naboka R. Management of the Processes on the Quality Provision of the Logistic Activity in the Context of Socio-Economic Interaction of Their Participants. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*, 2021. № 21(12), С. 45-52. <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2021.21.12.7>.

References

1. Bohdan T. (2022) Vidbudova ekonomiky: napriamky, vazheli, instytuty. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/25/686208/>
2. Borshchevskiy V., Kuropas I., Mykyta O. (2022) Ekonomika viiny ta povoiennyi ekonomichnyi rozvytok Ukrainy: problemy, priorytety, zavdannia. URL: <https://cutt.ly/QK3HpzU>
3. Vorzhakova Yu. P. (2021) Formuvannia konkurentnoi polityky polihrafichnykh pidpriumstv: navch. posibnyk. Kyiv: KPI im. Ihoria Sikorskoho, Vyd-va «Politekhnik». 254 p.
4. Hoshovska O. V., Trevoho O. I. (2022) Mekhanizmy publichnoho upravlinnia dlia vidnovlennia viiskovoi ekonomiky. *Economy and society*. Issue 38. URL: <https://cutt.ly/IK8yioi>
5. Diialnist subiektiv velykoho, serednoho, maloho ta mikropidpriumnytstva: statystychnyi zbirnyk. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2020. 364 p. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Ekonomika Ukrainy pid chas viiny: operatyvna otsinka, kviten 2022. Tsentr ekonomichnoi stratehii. URL: <https://ces.org.ua>
7. Krasota O. V., Kiriev I. S. (2021) Osoblyvosti rozvytku maloho pidpriumnytstva v umovakh porushennia makroekonomichnoi stabilnosti. *Efektynva ekonomika*. №2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2021/100.pdf
8. Temchenko H.V., Bondarchuk O.M., Astafieva K.O. Marketynhova diialnist yak sposib pidvyshchennia konkurentospromozhnosti malykh pidpriumstv. *Infrastruktura rynku*. Vypusk 52. 2021 s.115-119
9. Ukrainski pidpriumtsi planuiut zminiuvaty rynky zbutu, u prioryteti – YeS. URL: <https://cutt.ly/UK8ytsl>
10. Savin, S., Kravchuk, Y., Dzhhereliuk, Y., Dyagileva O., & Naboka, R. (2021). Management of the Processes on the Quality Provision of the Logistic Activity in the Context of Socio-Economic Interaction of Their Participants. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*, 21(12), 45-52. <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2021.21.12.7>

Abstract

BABIY Irina, BAKSALOVA Olha, OSTAPCHUK Olha. The mechanism for the formation of the competitive policy of small enterprises in the post-war period

The purpose of this scientific publication is to research the state of activity of small enterprises and develop a mechanism for the formation of their competitive policy in the post-war period. It has been proven that small enterprises are the driver of the economy and ensure the economic development of the country, and therefore the issues related to their development, the formation of competitiveness, and the maintenance of functioning are extremely important and relevant. The question was studied by many scientists, and their views and approaches changed under the influence of external trends, changes in the political, economic, environmental, social sphere, etc. Approaches to the interpretation of the concept of "competitive policy" at the level of the state and at the level of business structures are considered. The state of development and activity of small business entities, the structure of the main indicators of the business environment entities, the factors influencing its development were determined, and a comparison of the indicators of Ukraine in the Small Business Policy Index, 2020 and 2016 was carried out. It has been established that the creation of special conditions for the development of small businesses is necessary for the attraction of internal migrants and the return of temporary migrants to Ukraine. The mechanism for forming a competitive policy of small business in the post-war period is presented, which is a set of elements of the internal and external environment, which, with successful interaction, will allow to form an effective competitive policy, to achieve the efficiency of the functioning of small business and to contribute to its development, functioning, development of the country's economy as a whole and the creation of workers places Intellectual resources, a flexible management system, motivation and a basic stable factor, which remains constant in conditions of uncertainty and is a support for development, are identified as the main factors in the formation of competitive policy. The role of stakeholders as interested persons is taken into account and the importance of having a secure foundation is indicated. It is established that at the state level decisions are made to support the functioning of economic entities and understand the importance of this segment for the development of the economy as a whole and the creation of jobs and providing the population with the opportunity to find sources of income in particular. Prospects for further research are defined.

Keywords: competitive policy, competitiveness, competitive advantage, small business, state support, management, mechanism, war economy, economic development.

Стаття надійшла до редакції 30.05.2022 р.

Бібліографічний опис статті:

Бабій І. В., Баксалова О. М., Остапчук О. В. Механізм формування конкурентної політики малого підприємництва в післявоєнний період. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 2. С. 123-130.

Babiy I., Baksalova O., Ostapchuk O. The mechanism for the formation of the competitive policy of small enterprises in the post-war period. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 2. С. 123-130.